

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003143

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 06-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гвоздь Юрій Миколайович

2. Yurii Hvozdz

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7991-4950

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Музичне мистецтво

Дата захисту: 01-07-2026

Спеціальність за освітою: Народна художня творчість

Місце роботи здобувача: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13989

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.41.45.23, 18.41.51.13, 18.41.85.11, 18.46.45

Тема дисертації:

1. Сопілкове мистецтво в музичній культурі України другої половини XX – першої чверті XXI століття
2. The Sopilka Art in the Musical Culture of Ukraine in the Second Half of the 20th – and the First Quarter of the 21st Century

Реферат/анотація:

1. Праця присвячена розкриттю актуальної наукової проблеми, яка полягає у дослідженні сопілкового мистецтва як цілісного явища музичної культури України другої половини XX – першої чверті XXI століття, що охоплює історичний, виконавський, композиторський та інституційний рівні і репрезентує один із найдинамічніших сегментів національної музичної культури. Показано, що сопілка, поряд із телинкою, волинкою (дудою) та трембітою, належить до найдавніших аерофонів – духових інструментів української традиційної культури, функціонально пов'язаних із обрядовістю, народним мелосом і широким колом соціокультурних практик. Простежено еволюцію сопілки від народного пастушо-обрядового інструмента до носія культурної пам'яті, національної ідентичності та повноцінного складника академічного виконавства, професійної освіти, композиторської творчості, фестивально-конкурсного руху, цифрової комунікації й міжнародної культурної репрезентації. Розширення сфери функціонування інструмента засвідчує становлення сопілкового мистецтва як самостійної галузі української музичної культури, що поєднує

традиційні та сучасні художні практики. Відповідно до поставлених завдань систематизовано джерельну базу, уточнено понятійно-аналітичні засади дослідження, визначено етапи інституціалізації сольного сопілкового виконавства, охарактеризовано ансамблево-оркестрові форми функціонування інструмента, особливості репертуару, розвиток мистецьких шкіл і фестивально-конкурсного руху. Матеріал дослідження охопив архівні, рукописні, польові, нотографічні, аудіовізуальні та цифрові джерела, а також музичні твори, що відображають процеси академізації сопілкового мистецтва. Здійснено музикознавчий аналіз творів Василя Попадюка, Зіновія Мороза та аранжувань Миколи Гвоздя, що засвідчив утворення сопілки як сольного, ансамблевого й оркестрового інструмента академічної музики. Узагальнення наукових праць, архівних матеріалів, фольклорних, органологічних, педагогічних і культурологічних досліджень дало змогу встановити фрагментарність попереднього вивчення проблеми, що зумовило необхідність комплексного дослідження сопілкового мистецтва. Запропоновано визначення поняття «сопілкове мистецтво» як цілісного явища української музичної культури, що охоплює виконавські, композиторські, педагогічні, інституційні та репрезентаційні практики, засновані на традиціях виготовлення й використання сопілки та споріднених аерофонів у поєднанні з сучасними формами музичної діяльності. Розкрито еволюцію інструмента від народної традиції до академічної сцени, що супроводжувалася модернізацією конструкції, уніфікацією строю, розробкою апікатур, створенням навчально-методичної бази та професійного репертуару. Академічне сопілкарство розглянуто як складову мистецтва і науки та як результат інституційного закріплення інструмента у професійній освіті й концертній практиці. Сопілкове мистецтво досліджено крізь призму сольного виконавства, ансамблевого музикування та композиторсько-виконавського репертуару. Доведено, що сольне сопілкове виконавство сформувалося як самостійна форма музичної практики. Виокремлено п'ять етапів його інституціалізації: початки академізації (1960–1970-ті), становлення виконавської школи (1970–1980-ті), розширення репертуару (1990–2000-ні), медійне розширення (2000–2010-ті) та цифровий етап (2010–2020-ті роки). З'ясовано, що ансамблеве сопілкарство характеризується різноманітністю тембрових, фактурних і функціональних ролей інструмента та розвивається у взаємозв'язку з професійною освітою і концертною практикою. Показано, що сопілковий репертуар перетворився на впорядкований інституційний корпус, який визначає технічні, виконавські та жанрово-стильові критерії професійного музикування, тоді як регіональні традиції залишаються важливим джерелом його поповнення. Доведено, що формування мистецьких шкіл сопілкового виконавства відбувалося через поєднання усної традиції, письмової методики та освітніх програм. Львівську і київську школи визначено як дві взаємодоповнювальні моделі академізації інструмента, а сучасний етап їх розвитку пов'язано з цифровими платформами, дистанційним навчанням, міжнародною співпрацею та міжкультурною комунікацією. Фестивально-конкурсний рух розглянуто як важливий чинник суспільної репрезентації сопілкового мистецтва. Встановлено його трансформацію від аматорських форм радянського періоду до професійних академічних платформ після 1991 року, а також адаптацію до дистанційних форматів у 2020–2026 роках, що посилює символічне значення сопілки як виразника української культурної пам'яті та національної ідентичності.

2. The study traces the evolution of the sopilka from a folk pastoral instrument to a symbol of cultural memory and Ukrainian national identity, as well as a recognized instrument of academic performance, professional music education, composition, festival practice, digital communication, and international cultural representation. This transformation confirms the emergence of sopilka art as a distinct field of Ukrainian musical culture integrating traditional heritage with contemporary artistic practices. In accordance with the research objectives, the source base was systematized, the conceptual framework of sopilka art was clarified, the stages of institutionalization of solo performance were identified, ensemble and orchestral practices were characterized, the repertoire was analyzed, and the development of performance schools and the festival-competition movement was examined. The research is based on archival, manuscript, iconographic, notographic, audio-visual, and digital sources, as well as representative musical compositions reflecting the academization of the instrument. Musicological analysis of works by Vasyl Popadyuk, Zinovii Moroz, and arrangements by Mykola Hvozdz demonstrates the establishment of the sopilka as a solo, chamber, and orchestral instrument within academic music. A review of scholarly literature

revealed the fragmented nature of previous studies, which focused mainly on organology, regional traditions, pedagogy, or ensemble practice, without providing a comprehensive historical model. The concept of “sopilka art” is defined as an integral phenomenon of Ukrainian musical culture encompassing performance, composition, pedagogy, institutional development, and cultural representation based on the traditions of the sopilka and related aerophones. The study demonstrates that the instrument’s transition to the academic stage was accompanied by technical modernization, the introduction of chromatic models, standardized tuning and fingering, and the creation of educational methods and professional repertoire. Sopilka art is examined through three interconnected dimensions: solo performance, ensemble practice, and the performer-composer repertoire. Solo sopilka performance is shown to have developed into an independent academic practice combining traditional origins with professional techniques, repertoire, and stage presentation. Five stages of institutionalization are distinguished: the beginnings of academization (1960s–1970s), formation of the performance school (1970s–1980s), post-Soviet repertoire expansion (1990s–2000s), media expansion (2000s–2010s), and digital dissemination (2010s–2020s). The study demonstrates that the development of solo performance depended on instrument modernization, educational publications, specialized training centers, and concert activity. Ensemble performance is interpreted as a system of differentiated timbral and functional roles in which the sopilka serves as a solo voice, timbral center, ornamental element, or member of a homogeneous instrumental family. The sopilka repertoire evolved into an institutionally organized corpus defining technical, stylistic, and performance standards, while regional traditions remain an important source of its enrichment. The formation of performance schools is interpreted as a gradual synthesis of oral tradition, written methodology, and institutional education. Comparison of the Lviv and Kyiv schools identifies two complementary models of academization: chamber-ensemble and universal-stage. Their recent development is associated with digital platforms, online education, international cooperation, and intercultural exchange. The festival and competition movement is identified as a major form of public representation of sopilka art. After 1991 it evolved from predominantly amateur activity into a professional academic environment, while the period 2020–2026 demonstrated its adaptability to digital and hybrid formats and reinforced the symbolic role of the sopilka as an expression of Ukrainian cultural memory and national identity. The study also outlines prospects for further research into regional traditions, private archives, the instrument’s digital presence, and international comparisons of performance schools.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Гвоздь Ю. М. Еволюція сопілкового мистецтва: від архаїчних музичних традицій до сьогодення. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2024. № 3. С. 218–225. DOI : <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2024.313321>.
- Гвоздь Ю. М. Сопілкове мистецтво в сучасному культурно-мистецькому просторі: виклики та перспективи. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 79. Том 1. С. 87–94. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-1-12>

- Гвоздь Ю. М. Сопілковий репертуар в Україні середини XX – першої чверті XXI століть: особливості розвитку та функціонування. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2024. № 4. С. 387–394. DOI : <https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2024.322914>
- Hvozď Yu. Art of Sopilka Performance in Solo Execution (Сопілкове мистецтво в сольному виконавстві). Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2025. № 1. С. 365–370. DOI : <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2025.327997>
- Гвоздь Ю. М. Українська сопілка як соціокультурний феномен у глобальному музичному просторі. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2025. № 3. С. 315–324. DOI : <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2025.344472>
- Гвоздь Ю. М. Динаміка смислової конотації «сопілкове мистецтво»: від аматора до професійного виконавця. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали VII Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран. / М-во культ. України та інформ. політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 02 листопада 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. С. 181–182.
- Гвоздь Ю. М. Сопілкове мистецтво та репертуар концертного виконавця. Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: партнерство, моделі, напрями, стратегії : зб. наук. пр. / упор., наук. ред., відп. за вип. С. Садовенко. Київ : НАКККиМ, 2023. С. 318– 321.
- Гвоздь Ю. М. Історична ретроспектива еволюції сопілкового мистецтва в історії та сучасності. Діяльність продюсера в культурно- мистецькому просторі XXI століття: сфери, концепції, ефективність. Зб. наукових праць / Упор., наук. ред., відп. за вип. : С. Садовенко. Київ : НАКККиМ, 2024. С. 83–90.
- Гвоздь Ю. М. Сопілкове мистецтво у складі ансамблів трієстих музик. Професійна мистецька освіта : науково-методичні аспекти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. 26-27.02 2025. Київ : Міленіум, 2025 р. С. 272–276.
- Гвоздь Ю. М. Сопілкове мистецтво України другої половини XX – початку XXI століть у фестивальному русі: між традицією та новаторством. Культура і мистецтво в сучасному світі: між традицією та новаторством. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 23 травня 2025 р., м. Дніпро / За заг. ред. Матвеевої К. В. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2025. С. 222–229.
- Гвоздь Ю. М. «Фантазія на теми гуцульських народних мелодій для сопілки з ансамблем» В. Попадюка як яскравий синтез карпатського колориту та сучасної концертної стилізації». Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали IX Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран. / М-во осв. і науки України, М-во культ. України, Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 06 листопада 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. С. 275–277.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0123U105312

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Садовенко Світлана Миколаївна

2. Svitlana Sadovenko

Кваліфікація: д. культ., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9166-5259

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дзвінка Роман Іванович

2. Roman Dzvinka

Кваліфікація: к.пед.н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0008-5178-4307

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Рівненський державний гуманітарний університет

Код за ЄДРПОУ: 25736989

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Богоніс Петро Леонтійович

2. Petro L. Bohonis

Кваліфікація: к. пед. н., професор, 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5240-132X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Афоніна Олена Сталівна

2. Olena Afonina

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1627-6362

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Грищенко Валентина Іванівна

2. Valentina Grishenko

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5720-0631

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Зосім Ольга Леонідівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Зосім Ольга Леонідівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Терещенко А. С.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна